

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE

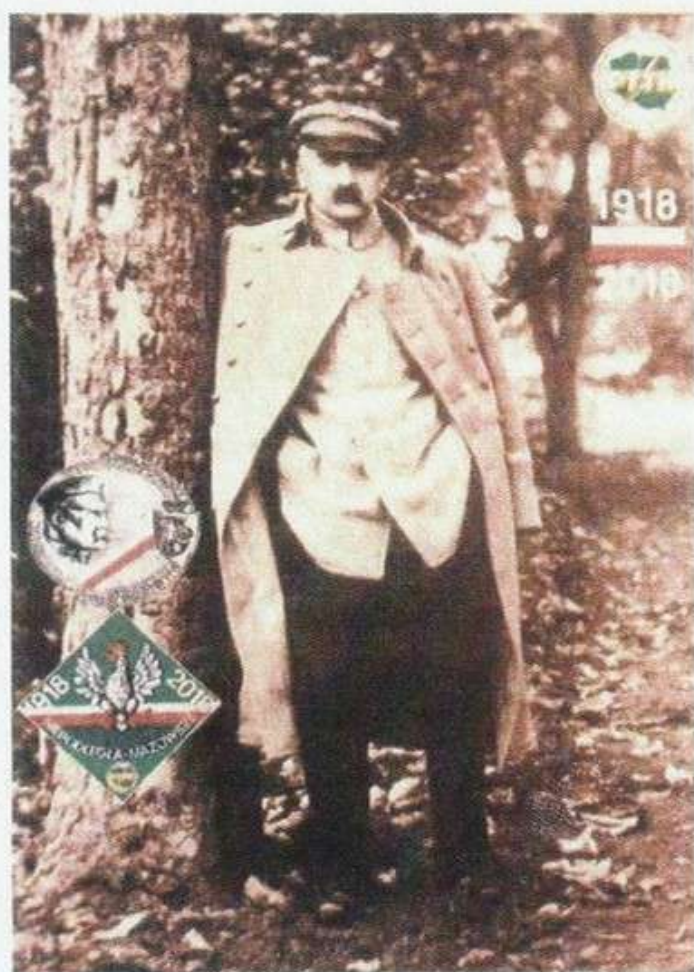
Komisja Krajoznawcza Zarządu Głównego

Podkomisja
Kolekcjonerstwa Krajoznawczego

BIULETYN NR 8

2018 r.

W dniu 17 marca 2018 r. Komisja Krajoznawcza ZG PTTK powołała Podkomisję Kolekcjonerstwa Krajoznawczego:

Wojciech Kowalski – przewodniczący – Lublin

Stanisław Gębski – Gdańsk

Bogusław Korzeniewski – Ciechocinek

Janusz Motyka – Nowa Sarzyna

Mieczysław Tokarski – Włodawa

W imieniu Podkomisji serdecznie zapraszam do współpracy w zakresie kolekcjonerstwa krajoznawczego, a w szczególności do publikowania na łamach Biuletynu informacji z Waszej działalności, jak również ogłoszeń dotyczących zbycia lub wymiany walorów krajoznawczych.

Zachęcam także do eksponowania swoich zbiorów i zdobywania krajoznawczych odznak kolekcjonerskich.

Na okładce:

Plakat rocznicowy autorstwa kol. Włodzimierza Majdewicza.

Redakcja i opracowanie graficzne:

Wojciech Kowalski

*Kto nie szanuje i nie ceni swojej przeszłości,
ten nie jest godzien szacunku teraźniejszości
ani prawa do przyszłości*

Józef Piłsudski

W dniu 11 listopada mija 100. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości po 123 latach niewoli. Jest to dobra okazja do przywołania pamięci o Marszałku Józefie Piłsudskim oraz innych Polakach, którzy w czasie powstań narodowych przelewali bohatersko krew za wolną Ojczyznę.

Józef Piłsudski w czasie I wojny światowej był twórcą Legionów Polskich. Po ostatecznej klęsce zaborców Piłsudski stał na czele odradzającego się wojska polskiego, przyczyniając się do utrwalenia granic wolnej Rzeczypospolitej i połączenia ziem trzech zaborów w jedno państwo.

Dzięki swoim sukcesom postrzegany był jako wódz prowadzący swoich rodaków do niepodległości, stał się postacią legendarną. Do utrwalenia legendy o Marszałku przyczynili się w dużej mierze artyści, pokazując Jego wizerunek w swoich dziełach oraz uzdolnieni plastycznie legionieści. Oprócz namalowanych obrazów, wydanych pocztówek, fotografii, wybito wiele medali, odznak, które były nośnikami idei niepodległościowych. Większość reprezentuje wysoki poziom artystyczny, a fotografie i pocztówki mają obecnie dużą wartość dokumentacyjną.

Józef Piłsudski na pocztówkach

Józef Piłsudski zajmuje jedno z czołowych miejsc wśród polskich bohaterów narodowych, którym artyści zapewnili bogatą dokumentację ikonograficzną. Jego wizerunek w znacznej mierze upowszechniły pocztówki. To one na początku XX wieku były najpopularniejszą formą komunikowania się ludzi. Ukazując piękno krajobrazu, historii, sztuki, były one doskonałym nośnikiem patriotyzmu i propagowały idee niepodległościowe.

Marszałek Piłsudski był motywem wielu kart pocztowych. Zawdzięczamy to samym artystom, a także uzdolnionym legionistom, którzy zauroczeni byli postacią dowódcy I Brygady. Pocztówki z reprodukcjami portretów Piłsudskiego czy obrazy ilustrujące legiony drukowały nie tylko polskie wydawnictwa, jak Salon Malarzy Polskich w Krakowie, ale także austriacka propaganda wojskowa. Na pocztówkach reprodukowano też m.in. obrazy olejne Wojciecha Kossaka, Konrada Krzyżanowskiego oraz rysunki wybitnych artystów. Często przedstawiano portrety w sposób niekonwencjonalny.

Mimo tak bogatego materiału nie wydano dotychczas albumu pocztówek poświęconych Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu.

Marszałek Józef Piłsudski w falerystyce turystycznej

Tematyka historyczna przejawia się zawsze podczas imprez turystycznych, staje się też nieodłącznym elementem krajoznawstwa. Ludzie spod znaku PTTK na trasach rajdowych odwiedzali pola bitew, pomniki, zapomniane mogiły bohaterów narodowych. Szczególnie wydarzenia związane z odzyskaniem niepodległości oraz wojna roku 1920 interesowały krajoznawców, tym bardziej, że tak ważne etapy naszej historii były zakazane i starano się wymazać ze świadomości narodowej.

Na terenie kraju organizowanych jest wiele imprez o tematyce niepodległościowej i niektóre z nich mają bardzo długą i bogatą tradycję. Nie sposób jest wymienić wszystkie, jak również pokazać pamiątki z nimi związane. Wydano też wiele regionalnych odznak krajoznawczych nawiązujących tematycznie do tych wydarzeń.

Z uwagi na ich wielość ograniczyłem się do zaprezentowania tylko pamiątek (medali, odznak pieczęci) autorstwa znanego plastyka ze środowiska PTTK – kol. Włodzimierza Majdewicza. Jemu też zawdzięczamy projekty odznak nr 1, 3 i 4 na okładce Biuletynu.

Odznaki turystyczno-krajoznawcze

Medale i odznaki rocznicowe

Józef Piłsudski w numizmatyce

Po odzyskaniu niepodległości w wolnej Polsce istniały różne systemy pieniężne. Należało je ujednolicić i wyemitować nowy pieniądz, zapewniający rozwój gospodarczy kraju. Od 1917 r. emitowano marki polskie, aż do reformy gospodarczej Władysława Grabskiego w 1924 r., która wprowadziła nową jednostkę monetarną – złoty.

Wizerunek Józefa Piłsudskiego umieszczono na srebrnych monetach w 1934 r. z okazji obchodów dwudziestej rocznicy wymarszu Pierwszej Kompanii Kadrowej (rewers – orzeł legionowy). Były to monety 10 i 5 zł wybite w Mennicy Państwowej według projektu Kazimierza Ostrowskiego.

Monety obiegowe znalazły uznanie i od 1935 r. wyemitowano je w nominałach 10, 5 i 2 zł ze zmienionym orłem na rewersie (orła legionowego zastąpiono godłem państwowym). Wybuch wojny przerwał obieg monet z wizerunkiem Marszałka.

Po II wojnie światowej tłumiona była świadomość historyczna i tradycja narodowa, zacierano wszelkie oznaki pamięci Józefa Piłsudskiego. Dopiero w 1988 r., po 70 latach odzyskania niepodległości wybito monetę o nominale 50 000 zł z wizerunkiem Marszałka.

Józef Piłsudski w filatelistyce

Wizerunek Marszałka wielokrotnie przedstawiany był też na znaczkach, kartach pocztowych, całostkach oraz stemplach okolicznościowych. Znaczki z tą podobizną wydawano w okresie międzywojennym, w czasie okupacji niemieckiej, po wojnie na emigracji i w wolnej Polsce.

Pierwszy raz na znaczku postać Naczelnika Państwa zamieszczono w 1919 r. z okazji sesji Sejmu Ustawodawczego. Później wydawano znaczki z okazji urodzin, odzyskania niepodległości, śmierci (wydanie żałobne z 1935 r.), a także wymarszu pierwszej kompanii kadrowej Legionów. Po II wojnie osoba Józefa Piłsudskiego była skazana na niepamięć, a działalność Jego uważano za mało ważną dla Polski.

Dopiero w 70. rocznicę odzyskania niepodległości wydano serię znaczków wraz z blokiem. Znaczki przedstawiają oprócz J. Piłsudskiego także I. Daszyńskiego, W. Witosa, I. Paderewskiego i G. Narutowicza.

ROZNICA
ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

1918-11.XI-1938

ROZNICA
WYMARSZU KU WOLNOŚCI

1914 6. VIII 1939

NADPŁATA 1 ZŁ NA FOL

POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE

POGADANKA z PRZEZROCZANI Nr. 23

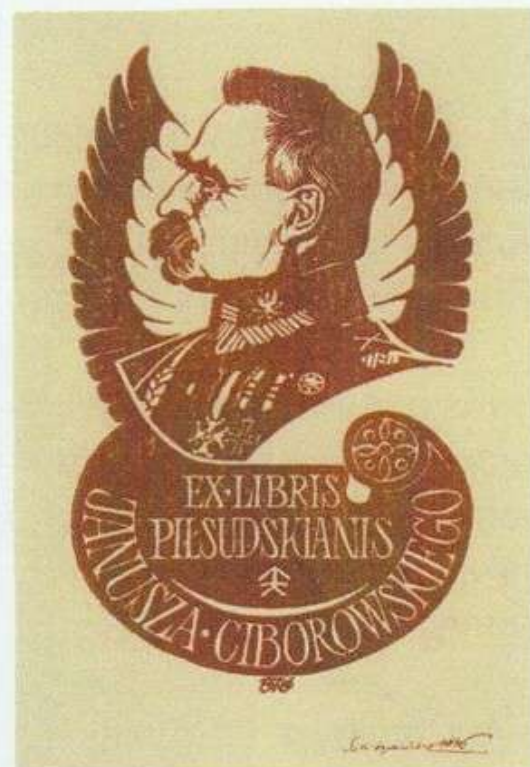
ALEKSANDER JANOWSKI

PO 10 LATACH NIEPODLEGŁOŚCI

WARSZAWA 1928

ADMINISTRACJA WYDAWNICTW POLSKIEGO TOW.
KRAJOZNAWCZEGO, KAROWA 31

JÓZEF PIŁSUDSKI

W ZBIORACH
JANUSZA CIBOROWSKIEGO

KATALOG

OFICyna WYDAWNICZA „AJAKS”
PRUSZKÓW 1996

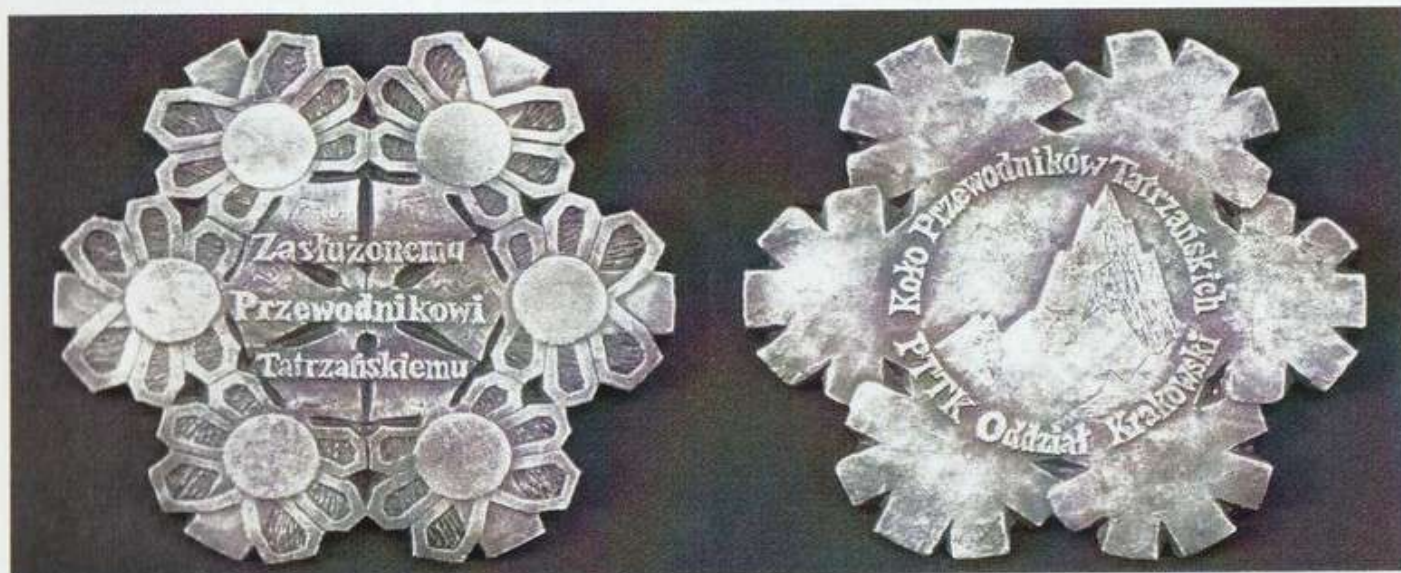
Zapomniany medal

W ostatnim Biuletynie podałem informację o albumie Roberta Piwkowskiego „Odznaki przewodników tatrzańskich”. W opracowaniu tym autor zaprezentował wyniki badań dotyczących historii odznak i medali przewodników tatrzańskich.

Podczas dalszych poszukiwań autor natrafił na dokumenty nawiązujące do obchodów Dni Krakowskich Przewodników zorganizowanych w 1978 r. przez Oddział Krakowski PTTK z okazji 60. rocznicy odzyskania niepodległości oraz jubileuszy czterech kół przewodniczkich wymienionych na odznace upamiętniającej te obchody.

Z dokumentów tych wynika, że oprócz ww. odznaki jubileuszowej wydano także medale dla zasłużonych przewodników. Informację tę potwierdził Zbigniew Twaróg – przewodniczący Komitetu Organizacyjnego tych obchodów, przewodnik i wybitny krajoznawca.

Pomysłodawcami i autorami medalu byli Bronisław Chromy i Jan Chromy. Medal ma kształt śnieżynki powstałej z dośrodkowego połączenia 6 parzenic, a na rewersie przedstawia stylizowany wizerunek szczytu Mnicha z odznaki z 1938 r.

Człowiek z pasją

Kol. Bogusław Monczyński jest znanym w Kaliszu pasjonatem turystyki pieszej i kolarskiej, którą uprawia od 16. roku życia. Posiada uprawnienia organizatora turystyki oraz Przodownika Turystyki Kolarskiej. Wielokrotnie wyróżniany za działalność turystyczno-krajoznawczą.

Można powiedzieć, że przewędrował i przejechał na rowerze Polskę dookoła, a także wzdłuż i wszerz. Wędrował drogami św. Jakuba w Polsce i w Hiszpanii, a na rowerze dojechał do Rzymu. Plonem jego wędrówek są nie tylko doznania krajoznawcze, ale zbiór 1540 odznak krajoznawczych i rajdowych, 738 polskich znaczków turystycznych, 351 czeskich, 2535 pocztówek oraz wiele statuetek i pucharów.

Ponadto jako emerytowany żołnierz zawodowy kolekcjonuje pamiątki związane z wojskiem, posiada ponad 100 ryngrafów jednostek wojskowych i około 180 medali i odznak. Zgromadził też imponujący zbiór związany ze św. Janem Pawłem II – medale, karty pocztowe, wydawnictwa książkowe, odznaki oraz listy, które otrzymywał z Watykanu. Z uwagi na ograniczone możliwości lokalowe, zbiór ten przekazał do szkoły im. Papieża Jana Pawła II w Kaliszu.

Kol. Bogusław swoją pasję kolekcjonerską realizuje poprzez upowszechnianie zbiorów na wystawach w Kaliszu i w innych miastach.

Kol. Bogusław Monczyński w swoim królestwie.

Odznaka turystyczno-krajoznawcza PTTK
WARSZAWSKIE ŚLADY MARSZAŁKA JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Pamiątkowa odznaka
100. ROCZNICA ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI 1918-2018

Indywidualny Rajd Turystyczno-Krajoznawczy
NIEPODLEGŁA – MAZOWSZE 1918-2018

Odznaka turystyczno-krajoznawcza PTTK
NA SZLAKACH NIEPODLEGŁOŚCI

